

Заплати и работни условия в социалните служби

Извлечение от проекта [WICARE](#)¹, юниор 2015

Въведение

Проектът WICARE цели да подобри информацията за търговските съюзи относно заплатите и работните условия в сектора на социалните услуги в цяла Европа. Това е съвместна инициатива на EPSU и два изследователски института – AIAS в Университета в Амстердам и CELSI в Братислава, заедно с фондация WageIndicator. Проектът включва всички 28 страни-членки на Европейския съюз, както и шест бивши съветски републики (ОНД). През 2014 г. в страните членки на ЕС в сферата на социалните услуги работят 10 милиона души в двата подсектора – Домове за временно настаняване и Социални дейности без настаняване. От 2008 г. до 2014 г. служителите са нараснали с 1,6 милиона. Общо, 82 % от настоящите служители на социални служби в ЕС са жени. Средната възраст на работниците е 43 години.

Събиране на данни чрез онлайн и печатно проучване

Основата на проекта WICARE са анализите на данните от продължителното онлайн проучване на [WageIndicator](#) за работа и заплати. Посетителите на националните сайтове WageIndicator са поканени да попълнят проучването. За анализа са използвани данните от проучването сред работниците в домовете за настаняване и социална дейност без настаняване, събрани в периода 1-1-2013 – 31-9-2014² от онлайн проучване и печатно проучване, което беше разпространено сред националните клонове на EPSU.

---

¹ Доклад на проекта [WICARE](#), ноември 2014. Проект, подкрепян от Европейската комисия по програмата за Индустиални отношения социален диалог. (Nr. VS/2013/0404). Автори: Киа Тайденс и Маартен ван Клаверен, Университет Амстердам/ Институт Амстердам по висши работни изследвания (AIAS). Партньори: [EPSU](#) (Richard Pond and Mathias Maucher), [WageIndicator](#) (Paulien Osse) и [CELSI](#) (Brian Favo и колеги). Отговорността за проекта е изцяло на авторите. Вижте повече информация за проекта на <http://www.epsu.org/a/10010>.

² AZE, BEL BLR, KAZ, RUS, UKR: 31-Jan-2015

Събрани са данни в 34 страни, като с по-малко от 20 попълнени въпросника в единнадесет страни участието е твърде незначително, за да бъдат включени в анализа. Останалите 22 страни са включени в анализа, от които 10 страни са от ЕС15, осем страни са от новоприсъединилите се, пет са от Руската федерация и бившите съветски републики. Броят на резултатите от изследването варира от 20 в България до 2911 в Холандия. В тези страни 9143 работника са попълнили въпросника. Валидни данни за заплати на 4413 участника могат да бъдат използвания.

Данните отразяват мнението на работниците за заплатата и работните им условия. То може да не съответства на перспективата на търговските сдружения въз основа на постигнатите споразумения. Могат да се появят различия, защото служителите не са наясно с клаузите в колективните споразумения или защото колективните споразумения може да не са приложени правилно на местно ниво. Освен това, е важно да се вземе предвид и съществуващото законодателство и правила в конкретната страна, например здравето и сигурността може да не са (напълно) съобразени с истинския живот.

Допълнително уточнение относно данните засяга факта, че проучването е осъществено на доброволна основа. Това означава, че данните не са представителни за всички работници в социалните служби, защото това предполага универсално проучване. Следователно, тълкуването на откритията трябва да се направи внимателно.

Характеристики на работните места

Във всички страни, с изключение на две, повече от седем от десет участника са работници. Частните работници в социалните служби са малък дял. В 12 от 22 страни мнозинството работи в организации в публичния сектор; три - пет от 10 работници работят в организации в частния сектор, а в една страна в неправителствени организации. Делът на работниците с постоянен работен договор варира между 43 и 96 процента.

Що се отнася до трудовия стаж, в няколко страни четирима от 10 работници са работили по-малко от пет години, докато в няколко други страни същият брой са работили повече от 30 години. В повечето страни, няма голяма разлика в годините трудов стаж на мъжете и жените.

Трудови структури и умения

Проучването задава въпроса „Каква е професията ви?“, а като отговори са дадени 130 възможни професии. Още в началото на проекта стана ясно, че е трудно да се определи списък с универсални професии за някои страни, което забави началото на изследването и/или затрудни работниците да вземат участие в него. Проблем, споменат от няколко клона на EPSU, е, че списъкът не съответства с националната категоризация на професионалните групи и че професиите не са напълно разпознаваеми заради използваната терминология. Подобен проблем е, че границите между грижите в домовете за временно настаняване, социалната дейност и здравеопазването са различни в различните страни. Имаше предложение да се работи със списък от 20-30 ключови професии (вместо 130) и да се остави пространство за попълване на точното наименование на професията. Все пак се оказва, че кодирането на професии на различни езици в 34 страни беше сметено за много сложно начинание.

Нашето проучване изследва трудовите структури и умения в социалните служби. По отношение на трудовите характеристики в социалните служби, установихме сериозни разлики в почти всички страни. С изключение на два страни, трима от 10 работници работят в грижите и други здравни професии. В почти всички страни поне двама от 10 работници в социалните служби са били обучени. Обучението, осигурено от работодателя в Австрия, Италия, Люксембург и Португалия, е отчетено като недостатъчно.

Шест до осем от 10 работници считат, че са придобили точните умения за настоящата си работа. Двама до четирима от 10 работници се считат за свръхквалифицирани. Липсата на умения рядко се оказва проблем в социалните услуги.

Възнаграждение

Във всички страни средните заплати са по-високи от средната заплата за страната, което предполага, че има голяма група на дъното на разпределението на заплатите и по-малка група от участниците, която има по-високи заплати. В пет държави (Португалия, Великобритания, Чехия, Литва и Беларус) разликите в заплатите между професионалисти, икономисти и здравните работници са значителни.

Що се отнася до броя участници, които печелят бруто на час повече или по-малко от минималната заплата (две-трети от средната заплата на час за страната), в Източна Европа делът на тези под прага е много малък. За разлика от тях, в западноевропейските страни значителен брой работници печелят по-малко от минималната заплата. В Белгия, Германия и Холандия делът на нископлатените работници е над 30 процента, а сред жените работници още по-голям. Плащане за извънредна работа се случва доста рядко, най-вече в Австрия и Литва. Още по-рядко се среща допълнителна надница на база постижения в работата.

Представителство на работниците

Установихме, че в по-голямата част от страните четири до седем на всеки 10 работника в социалните услуги са част от колективен трудов договор. Във Холандия и Словения този дял е още по-висок. Като цяло, голям брой работници изобщо не знаят, дали са част от колективен договор. Такъв е най-вече случаят в Белгия, Италия, Португалия и Великобритания.

От изследването става ясно, че членството в профсъюзите е много често срещано в Австрия, Словения и Беларус и сравнително често срещано в Белгия, което предполага, че в тези страни професионалните съюзи са активно включени в разпространението на проучването на WICARE.

Работни часове

Работна седмица от 32-40 часа е най-често срещана в повечето страни за социалните работници. Много дълги работни часове, повече от 48 часа на седмица, се срещат в Словакия, Беларус и Казахстан, където по-малко от двама от десет казват, че работят в тази часова категория.

Работата на смени или нерегулярни часове са често срещани в социалните услуги. Най-често се случва във Франция, Италия, Холандия и България, но се срещат и при поне четири от 10 работници във всички страни.

Работни условия

Относно работния стрес, може да се заключи за различни отговори на този въпрос. В почти всички страни от три до пет от 10 работниците определят работата си за стресираща. В десетте страни, където се оценява твърденията „намирам работата си за умствено изтощителна“ и „намирам работата си физически изтощителна“, от двама до петима от 10 работници го твърдят в ежедневен план.

Задоволство от работата

Във всички страни с изключение на две задоволството от заплатите е на най-ниската скала от възможни пет. „Крайно недоволен от заплащането“ е отбелязано най-вече в България, Унгария, Словения, Беларус, Казахстан, Руската федерация и Украйна. Задоволство от работата, от сигурността на работата и работните часове са отчетени във всички страни.

Социално-демографски характеристики на работниците в социалните услуги

Средната възраст на участниците варира значително, като най-младите участници са в Португалия. Значително мнозинство са жените във всички освен Италия. Образователното ниво на работниците в социалните услуги варира значително сред страните, като най-образованите са в Руската федерация.

***